

UPA 2019/179

Ulloq 09-04-2019

Múte Bourup Egede

Qinnuteqartoqartillugu qinnuteqartup qinnuteqarneraniit ullut qulit qaangiunneranni qinnuteqartoq allamik naluaarfigineqarsimangippat qinnutigineqartup inatsisitigut akuerineqartutut isigineqartalernissaa anguniarlugu Kalaallit Nunaannut suliffissarsiortut killilersimaarneqarnissaat pillugu Inatsisartut inatsisaanni § 6 imm. 3 allanngorteqqullugu Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffisassaattut siunnersuut

(Inatsisartunut ilaasortat Randi Vestergaard Evaldsen aamma Justus Hansen, Demokraatit)

Inuit Ataqatigiit aallarniutigalugu nunatsinni sulisartunut, ullut tamaasa sulinissigut ilaquttasilu imminut napatittunut qujajumavugut. Nunatsinni ataqqinaatissassinnik napatitseqataavusi naak oqallinnerni inuiaqatigiinni qimoqataalluarnersi annerusumik eqqaaneqarani, illuatungaani suliffissaaleqineq sulisussaaleqinerlu qitiutinneqakkajukkaluaq.

Sulisartut atugaasa pitsaasuunissaat aamma isumaqarpoq sulinerup kajuminnartuunissaanik. Sulisussanillu nunatsinneersunik atuinerussagutta avaqqukkuminaappoq sulisartut ullumikkut atugaasa malunnaatilimmik aaqqiiviginissaat. Sulineq akilersinnaasariaqarpoq, taamaammallu aallartiffiit ilaattut sulinermit ilanngaat, sulisartut sulinerikkut akileraarutaasa annikinnerulernissaannik atuutsitsilernissaq tuaviortumik eqqunneqartariaqarluni. Inuit Ataqatigiit peqatiseeraassi sulisartut atugaasa pitsaanerulernissaannut sulinissatsinnut.

Ukiuni kingullerni suliffissaaleqinermit unammillerneqarnerput oqallisaangaatsiarpoq. Suliffissaaleqinermit killissimagutta tamanna sulileqqinnissamut, ilinnialernissamut taamatullu inuiaqatigiinni kivitseqataalernissamut aqutissiuussivissatut tunngaviuli aporfittut ajornartorsiutitulluunniit isigineqarani. Pisinnaasugumi amerlanerpaat sulinerup silarsuaani peqataasariaqarpugut, inuttut ataasiakkaatut inuiaqatigiinnilu imminut napatinnissarput pillugu. Minnerunngitsumillu inuiaqatigiinni isumassortariaqartut pisariaqartitaannik isumassorluarsinnaajumallugit.

Suliffissaaleqinerup ilorraap tungaanut ingerlajartuaarnerani sulisussaaleqineq piffissami kingullermi annertuumik oqallisaaleqqavoq. Sulisitsisuniit oqariartuutigineqarpoq suliffeqarfinni sulisut 1000-it tikillugit maanna amigaatigineqartut. Naalakkersuisut paragraf 37 aqutugalugu Inatsisartunut akissutigisimasaaniittaaq takuneqarsinnaavoq suliffissaaleqisut 2000-it sinnilaarlugit amerlassusillit affaasa misserluinnangajaat sulileriaannartut nalunaarsorneqarsimasut. Taamatuttaaq inuusuttut pisortat nalunaarsorsimaffiini nalunaarsorsimangitsut 1000-iniit amerlanerusut Naalakkersuisuniit naqissusisernerqarnikuulluni, tassa sulinissaminnut piukkunnarseruttornerit amerlasuut sulerinerat pisortatigoortumik ilisimaneqarani. Taammaattorli suli sulisitsisuniit sulisussaaleqisoqarpoq. Sulisussaaleqinerlu nunatsinni aningaasarsiornerup ingerlarsornerusinnaaneranut unammilligassatta annerit ilaattut inissisimaleqqavoq. Assersuutigalugumi aalisartut ullut tamaasa tunitsivinni sulisussaqaangippat tunisisinnaangillat tamannalu isumaqarpoq iseritassaasa ikinnerulernarannik. Taamatullu nunatta aamma isertitassaasa annikinnerulernerannik.

Apeqqutini imaattuni sulinerup silarsuaani kattuffiit oqariartuutaat avaqqukkuminaatsuupput. Oqallisigisarnerannili SIK, sulisartut kattuffiattut apeqqummi uani amigaatiginarsinnaasarmat assut soqutiginnassaaq apeqqummi uani qanoq isummersuuteqarusunnersoq.

Nunaqavissunik sulisoqarnissap salliutinneqartuarnissaa Inuit Ataqtigiit pingaartittuassavaat. Immitsinummi aallaavigaluta nunaqqataasugullu pisinnaasut amerlanerpaat sulinissarput kivitseqataanissarpullu ineriartornitsinni inuunitsinnilu pingaarluinnarmata.

Sulisussaaleqinerup annikinnerpaaffissaaniitsikkumallugu ilaatigut sanaartornerup qitiusumik ataqtigiissarluugaanissaa avaqqunneqarsinnaangilaq. Sulisoqarniarnikkut patajaannerusumik sulisitsisut aaqqissuisinnaangussammata minnerunngitsumillu suliffissat ataavarnerusut sulisartunut nunaqavissunut pilersinneqassammata.

Nunaqavissunik sulisoqarnissap annerpaaffianiitsinnissaanik sulineq ingerlakkaluarutsiguluunniit aamma avataaniit tikisitanik sulisoqartariaqarnitta avaqqukkuminaannera nassuerutissaraarput. Qanorlu sulisartortagut illersornerpaallugit avataaniit suliartortitsisarnerup aaqqissuunnissaa oqallisigalugulu isumaqatigiiffissarsiortariaqarparput. Iluarisimaarparpullu Naalakkersuisut ilaatigut Savalimmiuni aaqqissuussisimaneq isumassarsiorfissamittut akissuteqaamminni eqqaammaassuk. Savalimmiunimi eqaatsumik aaqqissuussineq sularisimavaat – Imaalillugu suliffissaaleqisut amerligaangata avataaniit suliartortitsineq unitsittarlugu illuatungaanilu sulisussaaleqineq qaffakkaangat avataaniit suliartorsinnaaneq ammaannerusarlugu. Taamaalilluni sulisartut savalimmiormiut illersugaanissaat qulakkeerneqarsimalluni. Eqqaariikkama saniatigut avataaniit suliartortunut aqutsineq nammineq ingerlattariaqalinnginnerparput?

Ineriartorneq tikilluaqqussavarput. Aporfiit pilersissimasagut eqaallisartariaqarpagut. Ullut tamaasa ilaqutariit nunatsinni neqissaqarlutillu pissaqartuarnissaat toqqammavissikkumallugu. Ineriartorumaguttali ineriartorneruna qanoq ittoq piumagipput? Inuit avataaniit 1000-ilikkaat suliaartortillugit ammaakkusuppagut imaluunniit qanoruna ataatsimoorfigisatsinnik ineriartorneq ilusilersorinnaagipput?

Nunatta aningaasaqarnera suliffeqarfissuillu aningaasarsiornikkut ingerlarsornerat ukiuni kingullerni pivoq. Tamanna imminermini nuannaarutissaavoq. Aningaasarsiorluartoqaraluartorli akissaatikinnerit akunnattumillu isertitallit atugaat ineriartornermut tassunga malinnaangilaq, tassa atugaat pitsaanerulertutut taaneqarsinnaangillat. Sulisartut atugaat ingerlalluortoqarnerani aamma pitsanngorsaavigisariaqarput. Sulisinnaasut amerlanerpaat sulinissaannut aqqutissiuusseqqullugu taamaalillutalu suliffiit amerlanerpaat assannit nunatsinneersunit inuttalerneqarnissaat periarfissagissaarnerpaaniassammat. Naligiinnerulernissaq pimoorunneqarsimaguni, ingerlalluarnermi pissarsiat agguuaannerisa amerlanerpaanit malugineqarnissaat naapertuilluarnervoq. Inuit ikitsuinnaat pinnatik inuiaqatigiinni amerlanerpaat sulinerikkut pissarseqataasariaqarmata.

Siunnersuut pineqartoq toqqaannartumik akuerinngikkaluarlugu itigartinngikkaluarlugulu soqutigintutut isigaarput, suleriaqqinnissamilu kommunit susassaqtullu allat qanimut suleqatigalugit ingerlatsisoqassasoq inassutigalugu.

Taamak oqaaseqarluta siunnersuut Inuussutissarsiornermut Aatsitassanullu Ataatsimiitsitaliamut sukumiisumik suliassanngortipparput. Tassanilu Naalakkersuisut allannguutissatut siunnersuutaat siunnersuutigineqartorlu nalilersorluarneqarlutik sularineqarnissaat kaammattuutigalutigu.